

YA'KUB AS'IN OĞULLARINA VASIYETİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi, her türlü ihsânı ve ikrâmı üzerinize olsun... Hem dünyada, hem ahirette Cenâb-ı Hak sevdiği kul eylesin... İki cihanda yüzünüzü güldürsün, sevindirsin, bahtiyar eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 133 ve 134. ayetlerine geldik. Bunlar üzerinde konuşma yapmak istiyorum. Bugünkü sohbetim bunlar üzerinde olacak. Önce mübarek ayetleri okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ
قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ
إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

(البقرة: ۱۳۳)

(Em küntüm şühedâe iz hadara ya'kübe'l-mevtü iz kâle li-benîhi mâ ta'budûne min ba'dî, kâlû na'budü ilâheke ve ilâhe âbâike ibrahîme ve ismâile ve ishâka ilâhen vâhidâ, ve nahnü lehû müslimûn.) (Bakara, 2/133)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ

مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْئَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

(البقرة: ١٣٤)

(*Tilke ümmetün kad halet, lehâ mâ kesebet ve leküm mâ kesebtüm ve lâ tûs'elûne ammâ kânû ya'melûn.*) (Bakara, 2/134) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

a. Ya'kub AS'ın Vefâtı

Cenâb-ı Hak Teâlâ Hazretleri, bu 133. ayet-i kerimede soru tarzında muhataplarına, Peygamber Efendimiz'e ve Kur'an'a muhatap olabilecek herkese; müşriklere karşı bir belge olmak üzere, inkâr edenlere karşı bir delil olsun diye, buyuruyor ki:

(*Em küntüm*) “Yoksa siz...” *Em*, daha önceki sorulan bir sorudan sonra ikinci bir şık olarak, “Şöyle mi yaptın, yoksa böyle mi yaptın?” gibi, ikinci sorunun başına gelen bir edattır. Daha önce 130. ayet-i kerimede:

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ

(البقرة: ١٣٠)

(*Ve men yerğabu an milleti ibrâhîme illa men sefihe nefsehû*) “İbrâhim AS'ın dininden, yolundan, açtığı çığırdan ancak kim vazgeçebilir? Vazgeçse vazgeçse, kendi nefesine

zarar verecek, kendi nefsinin faydasını, menfaatini düşünemeyecek olan düşüncesizler yüz çevirebilir.” (Bakara, 2/130) diye bir soru olduğu için, o sorudan sonra, burada yine soru tarzında bir ifade var:

(*Em küntüm şühedâe*) “Yoksa siz, şahitler mi idiniz? (*İz hadara ya’kûbe’l-mevti*) Ya’kub’a AS’a ölüm geldiği zaman, siz orada hazır mı bulunuyordunuz?.. Orada, o vefat esnasında konuşulanlara şahitler mi idiniz? Ne demişlerdi onlar o zaman?..” diye bir soruyla başlıyor.

Tabii bu istifhâm-ı istinkârî, yâni, “Siz orada şahit değildiniz, orada mevcut değildiniz. Siz orada yoktunuz ama, Ya’kub AS’ın vefat edeceği zamanda, en son deminde, Ya’kub AS ile etrafındaki evlâtlarının neler konuştuğunu, Allah-u Teâlâ Hazretleri bildiriyor işte... O sizin kendisine bağlandığınız, kendisine intisab ettiğinizi söylediğiniz Ya’kub AS, ki lakabı İsrâil idi. Kendilerine Ya’kub’un evlatları, soyu, kavmi mânâsına İsrâילוğulları diyorlar. O sizin intisab ettiğiniz Ya’kub AS’a vefat geldiği zaman ne demişti, siz ne diyorsunuz?.. Bakın onlar, Ya’kub AS vefat ederken oğullarıyla neler konuştular, siz hangi noktadasınız, nasıl ters bir durumdasınız?.. Aklınızı başınıza toplayın, bu yanlış durumunuzu anlayın!” mânâsına.

Şimdi Ya’kub AS, biliyorsunuz Yusuf AS’ın babası, İshak AS’ın oğlu, İbrâhim AS’ın torunu... İşte Yusuf AS’ı kardeşleri nasıl kuyuya attılar, kervana sattılar. Ondan sonra nasıl Mısır’a geldi Yusuf AS... Mısır’da tutunduktan,

yetiştikten, mevki, makam, itibar, şeref, haysiyet sahibi olduktan sonra, babasını ve kardeşlerini Mısır'a nasıl getirdi?.. Bunlar Yusuf AS'ın hikâyeleri, meşhur.

Ama, Ya'kub AS vefat ederken ne demişti? (*İz kâle*) Hani demişti ki, (*li-benîhi*) etrafındaki oğullarına.” 12 oğlu olduğu kaynaklarda rivayet ediliyor. Bunların isimleri tefsir kitaplarında yazılmış bulunuyor, sayılmış oluyor. Onları artık uzun boylu, teferruatlı isimlerini söylememize burada lüzum yok...

Onun çocukları tabii, babaları vefat edecek diye etrafına toplanmışlar. Mübarek bir peygamber, itibarlı bir kimse... Mısır'a geldiler. Yusuf AS zaten, orada bir yüksek mevki makamın sahibi. Ne demişti çocuklarına Ya'kub AS?.. O vefatı anında, vasiyet yoluyla demişti ki:

(*Mâ ta'budûne min ba'dî*) Bu da soru. Yâni, “Benden sonra neye tapınacaksınız, hangi ilâha kulluk edeceksiniz, nasıl kulluk yapacaksınız?..” diye sormuştu. Tabii hayatı boyunca, “Aman bu Mısırlıların yanlış inançlarına düşmeyin! Bunlar yanlıştır, bunlar firavunlarını tanrı edindiler. Akıllarından çeşitli tanrılar uydurdular; ölüm tanrısı, bilmem şu tanrısı, bu tanrısı diye...” söylemişti.

Kartal başlı *Horus* isimli tanrı, köpek başlı bilmem ne tanrısı, timsah başlı daha başka tanrı... Hepsinin renkli resimlerini ehramları, piramitleri birbirlerine bağlayan koridorlara resmetmişler, o tarihi yerlerde görüyoruz.

Ziyaret ettik Mısır'ı, Kahire'yi. Hazret-i Hüseyin Efendimiz'in camisi filân derken, bir de şu firavunların hallerini görelim diye, oraları da gittik, gördük. Böyle nelere taptıkları belli...

Tabii biz, tarihin böyle bir mazideki hatıralarını seyrediyoruz gittiğimiz zaman. Ama Ya'kub AS bir peygamber olarak Mısır'a gidince, o kavmin nasıl yanlış bir inanç üzere olduğunu görüp, onu düzeltmek için, hak dini öğretmek için, var gücüyle gayret etmişti. "Sakın o yanlış yollara sapmayın, putlara tapmayın!" diye söylüyor. Yâni, vasiyet ediyor.

"—Aman ha sakın Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden başka varlığa tapmayın! Neye tapacaksınız söyleyin bakalım!.." derken, "Tapmayacaksınız, değil mi?" mânâsı var, bir vasiyet mânâsı var.

Onlar da ne dediler?.. Tabii onların o cevapları bizler için önemli ama, asıl Ya'kub'un sülâlesinden geldiklerini söyleyen, Benî İsrâil için, yahudiler için önemli... Çünkü onların hürmet ettikleri zâtlar, bakalım ne demişler, hangi inanç üzerelermiş?.. (Kâlû) "Dediler ki:

(*Na'büdü ilâheke*) Ey babamız Ya'kub, biz senin ilâhın olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne, Rabbü'l-âlemîne ibadet edeceğiz! Ona ibadet ediyoruz, ona ibadette devam edeceğiz, yolu değiştirmeyeceğiz, yanlış yollara sapmayacağız! Senin ilâhın, (*ve ilâhe âbâike*) senin ecdadının, babalarının ilâhı olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne..."

Tabii, bütün yerin göğün ilâhı, bütün insanların ilâhı tek, Rabbü'l-âlemîn. *Vâhidü ehadü ferdü samed* olan, Rabbü'l-âlemîn olan, alemleri yaratan, yeri göğü, insi, cinni yaratan Allah-u Teâlâ Hazretleri... İşte o Allah'a ibadet edeceğiz. “Senin babaların olan İbrâhim'in, İsmâil'in, İshak'ın rabbi olan, senin Rabbin olan, âlemlerin Rabbi olan Allah'a itaat edeceğiz. (*İlâhen vâhidâ*) Tek bir ilâha; şerîki, nazîri olmayan, eşi, benzeri, misli, karşıtı olmayan Allah'a ibadet edeceğiz. (*Ve nahnü lehû müslimûn*) Biz ona teslim olmuşuz, itaat etmişiz, inanmışız, bağlanmışız. Bu inançta sebat edeceğiz!” dediler. (Bakara, 2/133)

b. Tevrat ve İncil'de Peygamber Efendimiz

E o zaman, bu yahudilerin cedleri olan Ya'kub AS ve İbrâhim AS ve onların, Ya'kub AS'ın torunları olan, *esbât* denilen yahudi kabilelerinin hepsi ilk başta böyle dediğine göre, o zaman Peygamber Efendimiz'in zamanındaki insanlar için; İslâm'la karşılaşan, İslâm'la muhatap olan insanlar için, onların böyle demeleri çok önemli... “Bak onlar öyle diyorlar, o zaman sizin de öyle demeniz lâzım!” mânâsına geliyor bu.

Şimdi burada tabii, bu ayet-i kerime, dinler tarihi bakımından son derece mühim bir konuya işaret buyuruyor ve Tevrat'taki ve İncil'deki bir takım ayetleri de, bu ayet-i kerime anlatıyor. O ayetlere de işaret var. Yâni, Tevrat'a inanan bir insan, Tevrat'ı bilen bir yahudi, bunu okuyunca hemen vaziyeti anlayacak;

“Haa, bu Tevrat’ta da geçiyordu.” diyecek. Bir hristiyan da, İncil’de geçen şeyleri hemen hatırlayacak. Ve Peygamber Efendimiz’in hak peygamber olduğunu, Tevrat’ta, İncil’de, kendi peygamberlerinin kendilerine tavsiye etmiş olduğu; “Geldiği zaman, torunlarınızdan onun zamanına erişenleriniz, ona itaat etsinler!” diye tavsiye edilen peygamber olduğunu anlayıp, inanmaları lâzım!..

Çünkü, bu hususta Tevrat’ta ve İncil’de mevcut ifadeler var. Bunlar önemli olduğu için zikrediyorum. Meselâ, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır bunları kitabına almış. Sultan I. Ahmed zamanında yaşamış olan bir kimse, müslüman olmuş ve İslâm’ı kabul etmiş, Mehmed namını almış. Neden müslüman olduğunu da göstermek için, bir de kitap yazmış.

Bu benim üzerinde çalıştığım, İbrâhim-i Müteferrika’nın *Risâle-i İslâmiye* isimli eseri de aynı konuda... Ne demek *Risâle-i İslâmiye*?..

İbrâhim-i Müteferrika da Romanyalı, Kolojvarlı, Klujlu, bir papaz olarak yetişmiş bir kimse. Kütüphanedeki kitaplardan, eski İncil, Tevrat açıklamalarından okuyup, İslâm’ın hak din olduğunu; Hazret-i Muhammed Mustafâ Efendimiz’in Tevrat’ta, İncil’de geleceği müjdelenen peygamber olduğunu anladığı için, müslüman oluyor, Osmanlı diyarına geliyor ve bir de kitap yazıyor: *Risâle-i İslâmiye* diye. Ne demek? Onun müslüman oluşunu anlatan risale demek bu *Risâle-i İslâmiye*...

Neden müslüman olduğunu izah eden risâle demek. Biz bunu yayınlamıştık. Çok tatlı bir konu idi benim için, zevkli bir konu idi.

Ayet-i kerimeler var... Meselâ Tevrat'ın 5. sifrinde, 15. faslında Mûsâ AS'ın ifadesiyle şöyle bir ayet-i kerime geçiyor, Tevrat'ın ayeti:

“—İlâhınız Rab Teâlâ size aranızdan ve ihvanınızdan, bana benzer bir nebî ikame edecek, gönderecek.”

Yâni, Mûsâ AS diyor ki:

“—Benim gibi bir peygamber gönderecek sizin aranızdan ve ihvanınızdan.”

Kime hitap ediyor?.. Yahudilere...

Yine bu 5. sifrin 11. faslında Rab Teâlâ Mûsâ'ya dedi ki:

“—Ben onlara ihvanınız arasından sana benzer, sana mümâsil

peygamber göndereceğim, nasb ü ikâme edeceğim. Onun benim isimle tebliğ edeceği kelimeleri, ayetleri her kim dinlemezse, ben ondan intikam alırım!” diye ayetler geçmiş oluyor. Yâni, Tevrat'ta var bu ayetler. E bu gayet açık. Mukayeseli olarak Tevrat'ı, İncil'i, Kur'an'ı inceleyen, bu gerçeği görür.

Nitekim Fransız profesörlerinden sayın Prof. Moris Bükey, Bilimler Akademisi üyesi. Yâni ciddî bir ilim adamı. İstanbul'a geldiği zaman, Yıldız Sarayı'nda bir toplantıda ben de görmüştüm kendisini...

O da Tevrat'ı incelemiş, Kur'an'ı incelemiş. Ondan sonra İslâm'ın hak din olduğunu, Kur'an'ın Allah'ın hak kelâmı olduğunu, Muhammed-i Mustafâ'nın da Tevrat'ta, İncil'de bahsi geçen peygamber olduğunu kabul edip müslüman olmuş. Bu incelemelerini bir kitap halinde de yazmış, bu da Türkçe'ye çevrildi.

Bunlar önemli... Neden önemli? Çünkü 2000 Yılı tebliğ yılıdır,

Tevhid Yılı'dır. Yâni *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı, Allah'ın bir olduğunu, şeriki nazîri olmadığını insanlara anlatma ve tebliğ etme yılımızdır bizim... Bunu çok güzel anlatmamız lâzım! Çünkü, kendileri yanlış yolda olan insanlar, bu sefer yanlışlarını bize öğretip, bizi kendi taraflarına çekmeye çalışıyorlar. Halbuki bizim onları kurtarmamız, onları doğru yola çekmemiz, onlara ahiretlerini kurtaracak şekilde yardımcı olmamız lâzım!..

Onun için, bizim bu şeyleri güzel anlatmamız gerekiyor. Hadis- i şeriflerde Roma'nın da fetholunacağını; ama bu fûtuhatın savaşıla değil de tesbihle, zikirle olacağını ifade ediyor Peygamber Efendimiz. Tabii bu Peygamber Efendimiz'in bir mucizesi...

Tesbih ne demek?.. Allah'ın her türlü noksandan münezzehe olduğunu, şânına lââyık olmayan sıfatlarla onun tavsif edilmesinin, nitelenmesinin doğru olmadığını anlatacağız. Tesbihle, anlata anlata, onlar anlayacaklar ki: "Evet, Allah oğul edinmez, Allah'ın eşi olmaz, evlilikten çocuğı olmaz.

Bu yanlış bir şeydir. Hristiyanlığın da aslında yoktur.” Vazgeçecekler. Vazgeçmeleri için de tabii gerçeklerin söylenmesi lâzım, bu çok önemli bir konu.

Bunun için lütfen bu *Risâle-i İslâmiye*'yi, İbrâhim-i Müteferrika'yı okuyun! Bu ayet-i kerimenin Elmalılı'daki tefsirini, izahlarını dikkatli bir şekilde, güzelce okuyun!¹

Şimdi burada, biraz şeyleri anlatalım. Peygamber Efendimiz'i açıkça veya işaret yoluyla müjdeleyen, geleceğini tarif eden, bildiren bazı cümleler var Tevrat'ta ve İncil'de. İşte bu iki tanesi, demin metinlerini okuduğum iki ayet. Bunların Arapçaları şöyle... Tabii bizim alimlerimiz Arapça Kitâb-ı Mukaddes'leri alıp inceledikleri için, Arapçalarını yazmışlar. Tabii kökeni Arapça değildi, mahalli dilleri başkaydı. Bunlar tercüme olmuş oluyor:

إِنَّ الرَّبَّ إِلَهُكُمْ يُقِيمُ لَكُمْ نَبِيًّا مِثْلِي مِنْ بَيْنِكُمْ
وَإِخْوَانِكُمْ وَإِنَّ الرَّبَّ تَعَالَى قَالَ لِمُوسَى إِنِّي
مُقِيمٌ لَهُمْ نَبِيًّا مِثْلَكَ مِنْ بَيْنِ إِخْوَانِهِمْ وَأَيُّمَا
رَجُلٍ لَمْ يَسْمَعْ كَلِمَاتِي الَّتِي يُؤَدِّيهَا
عَنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ بِاسْمِي أَنَا أَنْتَقِمُ مِنْهُ

¹ *Hak Dini Kur'an Dili*, Elmalılı M. Hamdi Yazır, c. I, s. 488-511, İstanbul 1935.

(Inne'r-rabbe ilâhüküm yukîmu leküm nebiyyen mislî min beyniküm ve ihvâniküm ve inne'r-rabbe teâlâ kâle li-mûsâ innî mukîmun lehüm nebiyyen misleke min beyni ihvânihim ve eyyümâ racûlin lem yesma' kelimâti'lletî yüeddîha an zâlike'r-racûli bi'smî ene entakîmu minhü) Demin Türkçe'sini okuduğum iki ayet-i kerime.

Sonra ikinci bir şey: Tevrat'ın 1. sifrinde, 9. faslında anlatılıyor ki, İbrâhim AS'ın hanımı Sâre Vâlîde'nin kölesi Hâcer'e, "Nereye gitmek istiyorsun?" diye bir melek sordu. O da:

"—Seyyidem, yâni efendimem, mâlikem Sâre'den kaçıyorum!" dedi.

Bunun üzerine melek ona müjdeledi:

"—Sen o efendin olan o hanıma dön ve ona tevazu eyle... Çünkü Allah, senin zürriyetini çoğaltacak, sen bir oğlan dünyaya getireceksin! Allah-u Teâlâ Hazretleri senin yalvarmanı, duanı kabul etmiş olduğundan dolayı, sen de bu kabule nişâne olarak, ona İsmâil adını ver! Ve o insanların gözbebeği olacak. Onun eli hep senin fevkinde olacak, yâni şerefli olacak. Hepsinin eli ona hudû ile uzanacak, yâni tevâzuyla uzanacak. Bütün kardeşlerine rağmen, şükredecek." diye, İsmâil AS'ın doğacağını ve İsmâil AS'ın elinin, böyle herkesin hürmet edeceği bir el olacağı anlatılıyor.

Tabii, bu onun elinin diğer ellerden üstün olması, bizzat kendisinin değil zürriyetinin üstün olmasına; İsmâil AS'ın zürriyetinden de Peygamber Efendimiz geldiğinden, ona işaret

olduğuna şüphe yok. Bu ifade, yine Tevrat'ta olan bu ifade... Yâni İsmâil AS, Mekke-i Mükerrede'de, dar bir yerde mahsur idiler. O kendisi bu kadar böyle bütün insanların göz bebeği olacağı, hepsi onun karşısında hürmet edecek filan... Bu Peygamber Efendimiz'i gösteriyor.

Yine bu 1. sifrin, yâni 1. kitabın 20. faslında, "Rab Teâlâ Tûr-i Sînâ'dan geldi ve bize Saîr'den tulû etti ve Fâran Dağları'nda zuhur eyledi. Ve sağından Kıddislerin unvanlarını saf yaptı da, onlara izzet ihsan etti ve onları bütün şuuba sevdirdi ve Kıddislerin hepsine bereketle dua etti." diye bir cümle var Tevrat'ta yine. Buradaki Fâran Dağı Hicaz'dadır. Çünkü Tevrat'ta, "İsmâil Fâran çöllerinde ok atıcılığı taallüm ediyordu." deniliyor. Yâni İsmâil AS'ın yaşadığı yer.

şimdi oradan, Mekke'de oturduğu bilindiği için, bu Fâran'ın orada olduğu anlaşılıyor. Hicaz'dan Peygamber Efendimiz'in çıkacağına ve Mekke'nin fetholunacağına işaret olmuş oluyor bu sözler. Rumuzlu gibi, ama meseleyi bilen gayet iyi anlar. Cenâb-ı Hak, Fâran'dan zuhur edecek; yâni bir peygamber de Fâran'dan, Mekke'den zuhur edecek mânâsına. Ve çok şeref ve izzetle kabul görecek; işte İslâm'ın kabul görmesi bunu gösteriyor. Geniş izahları var.

Daha başka şeyleri sıralıyor. Bazılarını okuyalım. Ya'kub AS oğullarına demiştir ki, Tevrat'ın Yunanca tercümesiyle bu:

“—Ey benim oğullarım gelecek rasûl gelmediği müddetçe, bizden nübüvvet kesilmez. O geldikten sonra, bizden nübüvvet ve saltanat kesilir. Cümle âlem onun gelişine muntazırdır.”

İşte bu ayetlerden dolayı, birisinin geleceğini zaten yahudiler bekliyordı.

Allah-u Teâlâ Hazretleri İbrâhim AS’a vahyedip dedi ki deniliyor Tevrat’ın 1. kitabında bir rivayet olarak. Tevrat müfessirlerinden Seman yazmış. Allah-u Teâlâ İbrâhim AS’a vahyedip dedi ki:

“—İsmâil hakkındaki duanı kabul ettim ve onu mübarek kıldım büyüttüm ve cidden muazzam yaptım. 12 büyük tevlid edecek ve ben onu bir ümmet-i azîme için imam yapacağım!”

Tabii, İsmâil AS’ın böyle çok büyük şey için imam olması, Ümmet-i Muhammed’in olmasına işaret. İsmâil AS çünkü hayatında mevzî bir şeyde kalmıştı. Onun evlâdından Muhammed AS olduğu, ümmetinin de Muhammed Ümmeti olduğu kesin.

Ayrıca yine Dâvud AS’a buyurdu ki, Zebur’un Yunanca’sından nakledilmiş. Hak Teâlâ Dâvud’a buyurdu ki:

“—Senden sonra sahib-i şeriat bir peygamber göndereceğim ki, nübüvveti güneşi şark ve garba nur saçacak. Ona ilk ittibâ eden kavim Arap olacak. İnat ve muhalefet edenler makhur ve zelil kalacak. Şeriatına cihanın mülûku itaat edecek. Din ü şeriatı kıyamete kadar bâkî kalacak.” Bu işte İslâm’ı tarif ediyor, yine Zebur’da.

Ayrıca İncil’de buyruluyor ki, Hazret-i İsâ buyurdu ki:

“—O ki benden sonra gelecek...” Yâni, Peygamber Efendimiz’e işaret. “Benden evvel halk olunmuştur.” Yâni, nûr-u Muhammed’in, Peygamber Efendimiz’in nurunun en evvel halk olunması. “Ben onun pabucu bağını çözmek hizmetine lâayık değilim.” Mettâ İncili’nde bu ifade.²

İşte böyle çeşitli deliller, bu ayet-i kerimede geçen ifadeyi te’yid ediyor, bu ifadenin şahitleri oluyor eski kitaplarda. Tabii o kitaplar, Peygamber Efendimiz’e bu ayetler inmeden evvel ortada bulunduğundan artık bu delil çok kuvvetli oluyor. Yâni sonradan, Kur’an’ı desteklesin diye ortaya atılmış bir şey de denemez. Çünkü Kur’an’dan önceki devirlerde zaten mevcuttu.

Hatta bu İstanbul Edebiyat Fakültemizin, İslâm Araştırmaları Bölümü kurulmuştu. O zamanki başkanı rahmetli Zeki Velidi Togan³ idi; ordinaryus profesör, büyük alim... O, bu İslâm araştırmaları enstitüsünün mecmuasının ilk sayılarında, Lût Gölü civarında mağaralarda bazı eski ruloların, böyle yuvarlak sarılmış yazılı parçaların, kitapların bulunduğunu; bunların Ürdün müzesine, Vatikan müzesine, Avrupa müzelerine alınıp götürüldüğünü, ama bunların çözümlenip neşredilmediğini; bunlardaki

² *Hak Dini Kur’an Dili*, Elmalılı M. Hamdi Yazır, c. I, s. 501-505, İstanbul 1935.

³ Zeki Velidi Togan (1890-1970) 10 Aralık 1890 tarihinde Rusya'da Başkurdistan bölgesinde doğdu. İlk ve orta eğitimini çeşitli medreselerde tamamladı. Kazan'da özel dersler aldı. 1909 yılında Kazan'da bulunan Kasımiye Medresesi'nde "Türk tarihi" ve "Arap edebiyatı tarihi" öğretmeni olarak göreve başladı. 1911 sonlarında Türk ve Tatar Tarihi adlı kitabının yayımlanmasıyla meşhur oldu. Kazan'da bulunduğu sırada Nikolay Aşmarin ve N. F. Katanov ile tanıştı. Böylece Rus şarkiyatçıları ortamına girdi ve bu ortamdaki derinden etkilendi.

1913 yılında Fergana'ya, 1914 yılında Buhara'ya araştırmalar yapmak için gitti. Fergana'da Yusuf Has Hacib'in 11. yüzyıla ait Kutadgu Bilig adlı eserinin bir elyazması nüshasını buldu.

Daha sonra Rus Millet Meclisinde Ufa Müslümanlarının temsilcisi olarak bulunmak üzere Petersburg'a gitti. Bu sırada Bolşevik ihtilâli patlak verince, o da Türklerin durumunun düzelmesi için mücadeleye girişti. 29 Kasım 1917 tarihinde Başkurdistan ilinin muhtariyeti ilan edildi. Başkurt hükümeti kurulduğunda Togan, Harbiye Nazırı oldu. Bundan sonra Lenin, Stalin ve Troçki ile defalarca görüştü, fakat olumlu sonuç alamadı. Türkistan'a çekilip orada mücadeleye karar verdi.

Türkistan Millî Özerk Hükümeti'nin bastırılmasından sonra, Basmacı Hareketi'nin içinde bulundu. 1920-23 yıllarında Türkistan'da amansız bir mücadeleye girişti ise de başarılı olamadı. Türkistan Millî Birliği'nin kurucusu ve ilk başkanıdır.

20 Mayıs 1925 tarihinde Türkiye'ye geldi. İstanbul Darülfünun'u Türk Tarihi Müderris Muavinliği'ne tayin edildi. İstanbul ve Anadolu kütüphanelerinde hummalı çalışmalarına başladı. Fakat, 1932 yılında I. Türk Tarih Kongresi'nde tıp doktoru Reşit Galip'in sunduğu, Orta Asya'da iç deniz olduğu ve bunun sonradan kurduğu konusu hakkındaki tebliğini eleştirince, Togan aleyhine bir kamuoyu oluştu. Kendisine takınılan bu kötü tutum üzerine, 8 Temmuz 1932 tarihinde istifa ederek Viyana'ya gitti. 1935 senesinde Viyana Üniversitesi'nden felsefe doktoru ünvanı aldı.

1935-1937 yılları arasında Bonn Üniversitesi'nde, 1938-1939 yılları arasında Göttingen Üniversitesi'nde profesör olarak ders verdi. 1939 yılında Millî Eğitim Bakanı'nın daveti üzerine tekrar Türkiye'ye geldi. İstanbul Üniversitesi'nde Umumî Türk Tarihi Kürsüsü'nü kurdu.

1953 yılında İstanbul Üniversitesinde İslam Tetkikleri Enstitüsü'nü organize etti. Zeki Velidi Togan 26 Temmuz 1970'te İstanbul'da vefat etti.

ifadelerin Kur'an-ı Kerim'i desteklediğini, Kur'an-ı Kerim'in doğru söylediğini isbatladığını ve İslâm'ın hak din olduğunu gösterdiğini; onun için saklandığını orada işaret ediyordu ve bunlar açıklansın, saklanmasın diye beyanlarda bulunuyordu.

Bu konuda meraklı olanlar, o İslâm Araştırmaları Enstitüsü dergisine, Zeki Velidi Togan'ın o yazılarına da bakabilirler. Lût Gölü Mağarası'nda, Kumran denilen yerde bulunmuş Kumran Kitâbeleri.⁴ Onlara bakabilirler.

Şimdi burada izah etmemiz gereken bir şey: Ya'kub AS, bu yahudilerin ecdadı olan kabile büyükleri, hepsinin bağlı oldukları kabilelerin tâ kökeninde olan büyükleri... Diyorlar ki:

“—Biz senin ve babaların İbrâhim ve İsmâil ve İshak'ın rabbi olan Allah'a itaat edeceğiz! Sen müsterih ol, yâni endişe etme, biz bu doğru imandan ayrılmayacağız!” demiş oluyorlar.

⁴ 1947 yılının Şubat veya Mart ayında, Muhammed Ahmed el-Hamid adlı, genç bir Bedevi keçi çobanı, kaybolan keçisini aramaktadır. Eriha kentinin 13 km güneyinde, Ölü Deniz'in batı yakasındaki bir tepede bulunan bir delikten aşağı taş atar ve duyduğu testi kırılma sesi üzerine aşağıdaki mağaraya iner. Mağaranın zemininde, içinde keten kumaşa sarıltı deri tomarların bulunduğu büyük testiler bulur. Testilerin ağzı sıkıca kapatıldığı için tomarlar yaklaşık 1900 yıl boyunca hiç bozulmadan saklı kalabilmişlerdir. Bulgular, bu tomarların MS 68 yılında mağaraya yerleştirildiklerini gösterir. 1947'deki keşif ve 1952-1956 yıllarında yapılan kazı çalışmaları sonucunda toplam on bir mağarada bu elyazmalarına rastlanmıştır. “Ölü Deniz Tomarları'nın” bulunması, 20. Yüzyıl'ın en önemli arkeolojik keşiflerinden biridir. Bu tomarlar, Hristiyanlığın ve Museviliğin bilinen en eski yazılı kaynakları sayılır. Ortalama iki bin yaşındadır. Ortaya çıkartılmalarından hemen sonra dinler tarihi, özellikle de Hristiyanlığın ilk devirleri üzerine büyük bir tartışma başlamıştır.

Şimdi burada dikkat edilirse, İbrâhim ve İsmâil diyor. Ya'kub AS'ın babası olarak. Halbuki babası İshak'tı, İsmâil amcasıydı. Yâni, İshak'la beraber İsmâil'i de zikrediyor. İsmâil'in, İshak'ın ve İbrâhim'in evlâdı diye. Araplar böyle, dedeye baba adını verirler.

Babaları dediği yâni ecdadı, dedeleri demek, amcayı da araya katmak. Tağlib deniliyor buna, yâni ekseriyete tâbi olarak o çatı altına almak mânâsına bir tâbir. Yâni, babaların olan İshak ve İbrâhim demedi, bir de İsmâil'i ayrıca kaydettiler. Bunda da tabii onların, babalarının bildirmeleriyle, işaretleriyle İsmâil AS'ın neslinden bir ahir zaman peygamberi geleceğini bildiğine de, buradan bir güzel, ince işaret mevcut oluyor.

(*Ve nahnü lehû müslimûn*) “Yâni biz işte o senin râzı olduğun, bize öğrettiğin Rabbü'l-âlemîn'e müslimleriz, teslim olmuşlarız.” Ne demek?.. İtaat etmişiz. *Mutîun*, itaat edicileriz. *Hadıun*, yâni emrin ne ise buyur, tutacağım mânâsına, el pençe divân durmuşlarız.” dediler.

Tabii bubütün eski dinlerin, hak peygamberlerin öğrettiği aynı inanç. Hepsi Allah'a itaat etmek, onun emirlerine uymak, ondan gelen vahiylerle tâbi olmak yolunu tutmuşlardır.

وَلَهُ اسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

(آل عمران: ٨٣)

(*Ve lehû esleme men fi's-semâvâti ve'l-ardi tav'an ve kerhen ve ileyhi yurceûn.*)
“Göklerdeki ve yerdeki her şey istese de, istemese de ona itaat eder. Yâni, onun emrine boyun eğmek durumundadır. (*Ve ileyhi yurceûn*) Ona döndürülecektir.” (Âl-i İmran, 3/83)

İslâm demek, bütün peygamberlerin hepsinin umûmî dininin adı oluyor. Yâni, müşterek yönleri olmuş oluyor. Tabii zamana ve bölgeye göre ahkâmların, uygulamaların farklılığı da basit şeyler. Yâni, İslâm'da meselâ çeşitli fıkıh meseleleri var. O ufak tefek farklar rahmet oluyor. Mühim değil ama temel aynı.

Şimdi, böyle dediler, itaatkâr olacaklarını söylediler. Böylece müsterih oldu Ya'kub AS, evlatlarının kendi yolundan gideceklerini anladı. O halde bu ayeti dinleyen Peygamber Efendimiz zamanındaki ehl-i kitap da, yahudiler ve hristiyanlar da, dedeleri gibi yapmalı, yâni onlar da teslim olmalı, İbrâhim AS'ın yoluna girmeli!..

c. Onların İşlediği Onlara, Sizin İşlediğiniz Size

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ

مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

(البقرة: ۱۳۴)

(*Tilke ümmetün kad halet, lehâ mâ kesebet ve leküm mâ kesebtüm*) “Şimdi onlar geçmiş bir nesil, geçmiş insanlardı.” *Tilke*, bu anlatılan Ya’kub AS, evlatları; o çağlar geçti, o topluluklar geçti, gitti. (*Lehâ mâ kesebet*) “Onlara işledikleri amellerin mükâfatları verilecek, doğru inançlarının mükâfatı verilecek, cennete girecekler. Eğer içlerinde dinlemeyenler, babalarının, dedelerinin sözlerini dinlemeyenler olmuşsa, onlar da tabii yaptıklarının cezasını bulacaklar. Onların işledikleri onlara, (*ve leküm mâ kesebtüm*) sizin kesb ettikleriniz, işledikleriniz de size...” Yâni, siz de onlar gibi yaparsanız onlar gibi mükâfata nail olursunuz. Ama siz de asi olursanız, o zaman sizin onlara intisab etmeniz, ‘Biz Ya’kub’un evlatlarıyız, İbrâhim’in soyundanız!’ demek, kâr etmez.” Çünkü onlara tam uymamış oluyolar.

“–Biz onlara neseben bağılıyız!”

Neseben bağılısın ama, Nuh AS’ın kendi öz oğlu da kâfir olarak öldü. Yâni, neseben bağılılık insanları kurtarmıyor; imanca, kafaca, gönülce, kalpçe bağlanması gerekiyor.

(*Ve lâ tûs’elûne ammâ kânû ya’melûn.*)

“Onların işlediklerinden siz sorumlu olmayacaksınız. Siz kendi işlediklerinizden sorumlu olacaksınız, ona dikkat eyleyin! Yâni gözünüzü açın, kendinizi cehennemden kurtarmaya çalışın.” (Bakara, 2/134) demiş oluyor.

Bu bakımdan, hadis-i şerifte gelmiştir ki bu umumî kural:⁵

مَنْ أَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

(م.د.ت.ه. عن أبي هريرة)

(*Men ebtâa bihî amelühû, lem yüsri' bihî nesebühû*) “İşlediği icraat kendisini ileriye götüremeyen, geride bırakan bir kimseyi, soy sop ilişkisi, nesebinin asaletli olması ileri götüremez. Amelinin geri bıraktığı kimseyi, nesebi ileri götüremez.”

“—Ben falancanın çocuğuyum!..”

İyi ama, sen güzel bir şey yapmadın ki, bir güzel mükâfata eresin; güzel bir sevap kazanıp da kendini kurtarasın... Onların soyundansın ama, onların yolunda değilsin, yanlış yola gitmişsin. Efendi bir ailenin, soylu bir ailenin haylaz bir mirasyedi çocuğunun kumarhanelerde ömrünü ifnâ edip de, sonra iflas edip perişan bir şekilde ölmesi gibi, öyle bir şey...

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2074, no:2699; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.342, no:3643; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.195, no:2945; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.82, no:225; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.252, no:7421; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.111, no:344; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.284, no:84; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.165, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.126, no:3780; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.261, no:1695; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.245, no:393; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadâü'l-Havâic*, c.I, s.85, no:97; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.136, no:146; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.339, no:696; Ebû Hüreyre RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.111, no:345; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.448, no:671; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.904, no:43560; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1340, no:2343.

Onun için, herkesin kendisine sahip olması lâzım, sorumluluğunu idrak etmesi lâzım! Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emirlerini ciddiye alması lâzım! Bu işlerin şakasının olmadığını bilmesi lâzım, aklını başına toplaması lâzım!..

Tabii müstakbel azab, şu anda olmayan azab, istikbalde gelecek olan azab, bazı kimselerin aklına girmiyor. Yâni, ondan korkmuyorlar. Ama yaklaştığı zaman, korkacaklar. Bu, çocuğun senenin başında ders çalışmamasına benziyor. Ama sene sonu yaklaştığı zaman, imtihan günleri geldiği zaman, gece uykusu bile kaçır. Sabahlara kadar çalışmaya gayret eder ama, o zaman da birkaç gün içinde çalışmak büyük bir fayda vermez. Dünya hayatı da böyle...

Biz şimdi bu ayetleri okuyoruz, sizler dinliyorsunuz, bantlara alınıyor, yazılara da yazılıyor, geçiyor. Kitaplar neşredilmiş. Eskiler yazmış, biz de üzerinde çalışmalar yapmışız, neşretmişiz... Bunların hepsi birer belgedir. Kim için?.. Allah yolunda yürümeyen insan için. Denilecek ki:

“—Bak bunlar yazıldı, çizildi. Sen niye istenilen çizgiye gelmedin de, yanlış yolda yürüdün?.. Niye görevini yapmadın, niye doğru yolu bulmadın, niye imana gelmedin?”

O zaman anlayacak ama, o zaman iş işten geçmiş olacak.

İşte o istikbaldeki tehlikeyi önceden görmek, ön görüşlülük, yâni ileri görüşlülük, akıllılık.

O halde en ilerici insanlar, en ileri görüşlü insanlar kimler?.. Müslümanlar, imanlılar. Çünkü ahiretteki tehlikeleri görüp, şimdiden hayatlarını düzene sokuyorlar; hatalardan, günahlardan kaçınıyorlar.

En dar görüşlü, en cahil, en gâfil insan, unvanı ne kadar yüksek olursa olsun, on tane üniversiteden diploma alsa, nişâne alsa, doktora pâyesi kazanmış olsa, en cahil insan kimdir?.. Ahiretini tehlikeye koyan insandır. Ahirette kendisini kurtaracak işleri dünyadayken yapıp başaramamış olan, kulluğu kusurlu, imanı zayıf olan insandır. Bu dünya bir imtihan dünyasıdır, bu hayat bir imtihandır. Onu yapmıyor. Ondan sonra, iş işten geçtikten sonra pişman olacak; o pişmanlığı da şimdiden hissedemiyor.

Halbuki devlet planlamacıları, büyük âlimler, meseleleri inceleyen insanlar nasıl tedbir alıyorlar:

“—Eyvah! Yağmurlar az, bu barajlardaki sular mevsimin sonuna kadar bizi idare yapmaz, aman tedbir alalım, aman tasarruf yapalım!.. Hesap kitap ortada, su miktarı az, kullanım günde şu kadar. Aman kısıntı yapalım, araba yıkanması yasaklansın, bahçe sulanması yasaklansın, ihtiyatlı kullanalım... Acaba yağmur için ne tedbir alabiliriz... filan.”

Bu nedir?.. İleriye görmek. O anda su henüz var ama, azalmış, bittiği zaman başına felaket gelir diye tedbir alıyor.

Devletlerin ordu beslemesi neden?.. O da ileri görüşlülük. Yâni düşman gelirse o zaman haydi toplanalım, silahları alalım, gidelim... Olmaz! Talimli olmayan insanlar, zaten savaşı güzel yapamazlar. Önceden bunlar talimlerini yapacaklar, eğitimlerini yapacaklar, savaş anında becerileri kazanmış olacaklar. Silahın nasıl atılacağını, nişanın nasıl tutulacağını bilecekler. Her şeyi öğrenmiş olacaklar. Bu ön görüşlülüktür, önceden görmedir.

Dikkat edilirse, gündelik hayatımızda bile her şeyi önceden görerek tedbir alıyoruz. Belediyelerin tedbiri odur. Binaların yapılması için konulmuş kurallar onlardır. Yollarda arabaların gidişine dair işaretler onlardır. Orada kaza olmasın, şöyle yapılsın diye konulmuş kurallar, hep ileri görüşlülüktür.

Hemen bir tehlike belirdiği zaman, tedbir alınıyor. Bilim adamları diyorlar ki:

“—Şu kadar zamandan beri dünyanın ısısı bir derece yükselmiş.”

“—Bir derece yükselirse yükselsin. Yâni, insanın hisleri bir derece yükselmeyi çok hissetmiyor. Olsun, yükselsin...”

“—Ama, yükseldiği zaman bu yükselme böyle devam ederse, şunlar olacak, şunlar olacak, şunlar olacak... Bir kere kutuplardaki buzlar eriyecek. Kutuplardaki buzlar eriyince, denizlerdeki suların miktarı fazlalaşacak. Suların miktarı fazlalaşınca, deniz seviyesi şu kadar metre yükseldiği zaman, denizin

kenarındaki o metrenin altında olan şu kadar alan sular altında kalacak.” Hadi hemen tedbirler, medbirler, ne yapalım ne edelim? “İşte aman ozon tabakası delindi. Bu böyle delindiği zaman şu oluyor, bu oluyor...” diyorlar.

Sağlığımızda da öyle... Çok sıhhatli adam bir sürü tedbir alıyor. Neden?.. Sağlığı bozulmasın diye. Koruyucu, hekimlik, hıfzı’s-sıhha, hijyen dediğimiz şey.

şimdi, burada ben bakıyorum Avustralya’da, herkes son derece idmana düşkün. Yâni, spor dediğimiz hareketleri yapmaya çok düşkün... Hatta ben, nihayet bunu tam anlatmak için şöyle bir ifade kullanıyorum:

“—Bizim müslümanların beş vakit namaza düşkünlüğümüz kadar ciddiyetle, bunlar idmana düşkün.”

Kan ter içinde kalıyorlar kadınlar, erkekler, yaşlılar, gençler... İşini bırakıyor, işi bittikten sonra arabasını kenara çekiyor, elbisesini giyiyor, koşuyor, koşuyor, koşuyor... şakaklarından ter akıyor, yüzü kıpkırmızı oluyor. Neden?..

“—Ben böyle yapmazsam sıhhatim bozular.” diyor.

Çok umûmî bir kural bu, yâni ileriye doğru tedbir alma.

İşte imanda da bu tedbiri almazsa bir insan, ileride o tehlike mutlaka başına gelecek belli. Peygamberler söylemiş, kitaplar yazmış, akıl mantık olacağını gösteriyor.

Sonra, dinin kuralları çok güzeldir:

قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ

(الأعراف: ٢٨)

(*Kul inna'llàhe lâ ye'muru bi'l-fahşâ'*) [De ki: Allah fenalığı emretmez.] (A'raf, 7/28) Dinin kurallarını uyguladığı zaman, insanlar güzel oluyor, toplum güzel oluyor... Aile güzel oluyor, geçim güzel oluyor, muhabbet oluyor, sevgi oluyor, saygı oluyor... Her şey güzel oluyor.

İmanın girdiği yerde her şey aydınlanıyor. Güzel ahlâkın geliştiği yerde her şey ileri gidiyor. Toplumun insanları çok sâde vatandaşlar bile olsalar, güzel ahlâklı olunca çok büyük başarılar elde ediyorlar.

Hazret-i Ömer'in tahsili ne idi? Emîrü'l-mü'minîn Hazret-i Ömer RA... Ne idi tahsili?.. Nihayet Mekke-i Mükerreme'den çıkan o mübarekler, imparatorluk kurdular, kaç devleti istilâ ettiler, fethettiler... İnsanları İslâm'a davet ettiler, gönülleri kazandılar, müslümanların sayısını arttırdılar, İslâm'ı cihana yaydılar. Ümmî insanlar, yâni bilgileri çok mahdut olan insanlar.

Şimdiki insanlar üniversiteleri bitiriyor ama, kendisini ahlâki zaafardan koruyamıyor. Koruyamayınca bir şey olmuyor.

Sonra, Osmanlılar ilk kuruluş döneminde... Şimdi değerli eser hazırlamış Hasan Celâl [Güzel] Bey ve arkadaşları; Allah râzı olsun... Osmanlı'nın 700. kuruluş yıldönümü münasebetiyle 12 ciltlik *Osmanlı Ansiklopedisi*... Çok muazzam bir şey... Bana da zorlana zorlana arkadaşlarımız sağ olsunlar, oradan buraya büyük yükleri getirmişler. Ben de birinci cildi okumaya başladım.

İlk kuruluş döneminde Osmanlı aşireti, uç beyleri çok sâfî insanlardı ama, o sâfiyetle, o güzel ahlâkla Osmanlı Devlet-i Aliyyesi'ni, koca imparatorluğu, büyük bir devleti kurdular. Üç kıtaya yayıldılar. O ahlâklarını korudukları müddetçe, o imanlarıyla çok başarılar elde ettiler.

Tabii önceden çok hücumlara uğradılar ama, o başarıları, o ahlâkları sayesinde hücumları yendiler, kırdılar, ileriye doğru gittiler. Kudüs bile Haçlılar tarafından fethedilmişken, Antakya bile fethedilip de haçlılar tarafından ahaliyi yediden yetmişe katledilmişken, sonra adım adım, adım adım bu zulmü def ettiler ve ileriye doğru gittiler.

Demek ki, güzel ahlâklı olunca, ümmî de olsalar Allah başarıları veriyor, başarıların kapılarını açılıyor. Sonra o ümmîlik de, ariflik oluyor. Sonunda öteki insanlardan daha da bilgili oluyorlar.

Meselâ, Fatih devrine geldiği zaman, çağın en ileri savaş aletlerini kullanmış oluyorlar. Yavuz Mısır'ı, İran'ı üstün meziyetleriyle, aletleri, cihazları, teçhizatıyla, kıra kıra, bastıra bastıra; karşı taraf da çok güçlü, kuvvetli, kahraman olduğu halde, yeniyor. Çünkü gerekli şeyleri hazırlamış oluyorlar.

Yâni iman, İslâm insana mutluluk getiriyor, kuvvet getiriyor.

İmansızlık, ahlâksızlık da toplumları çökertiyor.

O bakımdan, böyle bir sözü tabii mü'min insan çok başka şeyler düşünerek, başka yollardan bu noktaya gelir ama, inanamayan insanlar bile, bu faydaları görüp de bu işin peşinde koşmalılar...

Zaten bu Avustralyalılara bakıyorum, Almanlara, Avrupalılara bakıyorum. 20. Yüzyıl'da dinlerine, örflerine, adetlerine, kiliselerine bizden elli kat, yüz kat, bin kat daha kuvvetli bir şekilde bağlılar. Hem de devlet adamları dahil, en yüksek şahsiyetleri dahil... Ve onun için toplumlarında belli bir töre, ahlâk var, kanun hakimiyeti var, düzen var. Karşılıklı beğendiğimiz ilişkiler var. Bizden daha iyi durumdalar... Çünkü bizde bunlar çürümeye yüz tuttu, kıymeti bilinmedi. Bilinmeyince de tabii, yokluğunun acıları çekiliyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri dinimizin güzelliğini, kıymetini bilip de sımsıkı dinimize sarılanlardan eylesin... Şaşıırıp da dünya ve ahiretini kaybedenlerden eylemesin...

İnşâallah önümüzdeki hafta 135 ve devamına devam edip, öteki ayetleri izah edeceğim. Onlar bir bütün olduğu için, 135. ayet-i kerimeye burada geçmedim. Önümüzdeki hafta inşâallah onlar üzerinde sohbetlerimizi yaparız.

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Allah hepinizden râzı olsun... Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!*..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

15. 02. 2000 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

